

ULUSLARARASI TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

Vahdet Talha Bıçak¹

ULUSLARARASI TİCARET

Ülkelerin ihtiyaçlarını kendi kaynakları ile karşılamalarının sosyal, fiziki ya da ekonomik nedenlerle mümkün olmaması uluslararası ticareti ortaya çıkarmıştır. Uluslararası ticaret; ikametgâhları, iş merkezleri ya da mutad meskenleri farklı ülkelerde bulunan veya farklı devletlerin vatandaşlığına sahip gerçek ya da tüzel kişilerin mal ve hizmet mübadelesi olarak tanımlanmaktadır. ² Uluslararası ticaret, insanlığın ekonomik ve kültürel olarak gelişmesi ile paralel olarak gelişmiştir. Uluslararası yapılan ticarete duyulan ihtiyaç teknolojinin gelişmesi, insan nüfusunun artması ve globalleşmenin artması ile hız kazanmıştır. Uluslararası ticaretin bu denli artması ile birlikte uyuşmazlıklar da kaçınılmaz olarak doğmuştur. Uyuşmazlıkların doğmasının en önemli sebeplerinden birisi ise insan toplulukları ve ülkeler arasında ticari teamüllerin farklı olması sebebiyle ve dilin farklı olması sebebiyle en temel ticari unsurlar üzerinde anlaşmanın zorlukları olmuştur. Ticari faaliyetlerde sözleşmenin kurucu unsurları olarak sayabileceğimiz unsurlar şunlardır: sözleşmenin ifa zamanı, ifa yeri, ifa bedeli, sigorta yaptırılıp yaptırılmayacağı, bedelini kimin ödeyeceği, taşımanın nasıl yapılacağı, masrafların kim tarafından ödeneceği, gümrük masrafları, ithalat ve ihracat işlemleri ve masrafları gibi bir çok unsur uluslararası ticareti iç ticarete göre daha kompleks hale getirmektedir. Bu unsurlar üzerinden daha baştan itibaren tarafların anlaşmaları ise zorunludur. Aksi halde uyuşmazlıklar çıkabilmekte ve ticaret sekteye uğrayabilmektedir. Tarafların baştan itibaren bu temel unsurlar üzerinde anlaşabilmesi için ise tabii ki bir takım temel ve ortak kavramların kullanılması gerekmektedir. Aksi halde taraflar aynı sözleşmeden farklı anlamlar çıkarabilirler. Özellikle uluslararası ticaret, yapısı gereği farklı coğrafyalardaki insanların ticaretini konu almaktadır. Farklı coğrafyalardaki insanlar ise farklı ticari teamüllere ve alışkanlıklara sahiptirler. Uluslararası ticaretin gereği gibi yürütülebilmesi ve işlenmesi için yeknesak bir takım kavramların kullanılması zorunluluğu vardır.

1. ULUSLARARASI TİCARETİN YEKNESAKLAŞTIRILMA İHTİYACI

Uluslararası ticaretin gelişmesi için aranan güven unsuru, birçok konunun uluslararası anlaşmalarla yeknesak kurallara bağlanması yolu ile çözülmeye çalışılmaktadır. Uluslararası kara, deniz ve hava taşımalarına ilişkin anlaşmalar, ödeme işlemlerinin sürat ve güvenlik içinde gerçekleştirilebilmesi amacıyla hazırlanan anlaşmalar bunlara örnek olarak verilebilir.³

Incoterms'in amacı, uluslararası ticarete en çok kullanılan bir dizi terimin yorumlanması için kurallar koymaktır. Böylece, farklı yorumların belirsizliklerinden kaçınılabilir veya en azından önemli ölçüde azaltılabilir.

---

¹ Avukat

² Cemal ŞANLI, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 3. baskı., İstanbul, Beta Yayınevi, 2005, s. 3.

³ Sabih ARKAN, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 435, s. 15 vd.; “Anlaşmalara örnek olarak: Karayolu ile Uluslararası Eşya taşıma Sözleşmesi (CMR), Uluslararası Hava Taşımalarına İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkında 1929 Tarihli Sözleşme (Varşova Sözleşmesi)”

Uluslararası ticaretin yeknesaklaştırılması amacıyla yürütülen çalışmaların bir kısmı, değişik özel hukuk sistemlerini uyumlu hale getirmek ve uluslararası düzenlemelerle ilgili hazırlık çalışmaları yapmak amacıyla faaliyet gösteren kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu alanda faaliyet gösteren iki önemli kuruluş 1924 yılında kurulmuş bulunan UNIDROIT (International Institute for the Unification of Private Law) ve 1966 yılında Birleşmiş Milletler çatısı altında kurulmuş olan UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law)dir. Uluslararası ticari kuralların yeknesaklaştırılması amacıyla faaliyet gösteren bir diğer kuruluş ise gerçek ve tüzel kişilerin, tacirler ile kâr amacı ve siyasi amaç taşımayan kuruluşların üye olabildikleri Milletlerarası Ticaret Odası'dır.⁴

INCOTERMS kavramını ortaya çıkaran ve yeknesaklaştırma faaliyetlerini yürüten kuruluş yine Uluslararası Ticaret Odası(Milletlerarası Ticaret Odası- ICC) dir. Incoterms'i ortaya çıktığı kaynak bakımından değerlendirdiğimizde, öncelikle bu kuralları ortaya çıkaran kaynak olan Milletlerarası Ticaret Odası'nın niteliği ve yapısına değinmek gerekmektedir. Milletlerarası Ticaret Odası (ICC-International Chamber of Commerce/MTO)'nın temelleri, 1919 yılında ABD'nin Atlanta şehrinde Belçika, Fransa, İtalya, İngiltere ve ABD'nin öncülüğünde gerçekleşen bir uluslararası konferansta atılmıştır⁵. Milletlerarası Ticaret Odası'nın kuruluşundan itibaren amacı; uluslararası ticaretin ve yatırımların gelişmesine yardımcı olmak; hizmetin, malın ve sermayenin serbest dolaşımını sağlamak ve kolaylaştırmak için yeni pazarlar oluşturmak olmuştur.⁶

Bu anlamda ICC, uluslararası ticaretin geliştirilmesi, yatırımların arttırılması, ticaret engellerinin kaldırılması ve uluslararası ticaretten doğan uyuşmazlıkların en aza indirilmesi amacıyla hizmet vermektedir. MTO'nun, uluslararası hukuk alanında, devletleri ya da bireyleri bağlayıcı kararlar alma gücü bulunmamaktadır. Bu sebeple almış olduğu kararlar, çıkarmış olduğu kitaplar veya tüzükler esasen kimse açısından bağlayıcı kurallar değildir. Ancak yukarıda bahsedildiği gibi uluslararası ticaretin yeknesaklaştırma ihtiyacına hizmet ettiği için herkes tarafından saygı görmekte ve kararları gerek kişiler gerekse devletler tarafından takip edilmektedir. Bu açıdan hukuken her ne kadar bağlayıcı kurallar koyma yetkisi ve gücü olmasa da getirmiş olduğu yeniliklerin ve kuralların uygulama gücünün çok yüksek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

ICC tarafından çıkarılan INCOTERMS'ler ise teslim şekillerini ifade etmekle beraber ICC'nin temel yapısı gibi taraflar bu terimlerin uygulanacağı yönünde bir anlaşma yapmadıkça uygulama alanı bulabilmesi mümkün değildir. Şunu da belirtmekte fayda vardır ki; Hukukumuzda teslim şekillerinin sırası ile verildiği veya teslim şekillerinin açıklandığı bir düzenleme bulunmamaktadır. Her ne kadar eTTK'nın 1138-1149. Maddeleri arasında FOB ve CIF teslim şekline yer verilmişse de yeni TTK ile birlikte bu düzenlemeler de kaldırılmıştır. Şuanda hukukumuzda uluslararası teslim şekillerine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Durum böyle olunca INCOTERMS teslim şekillerinin uygulama alanı bulabilmesi için tarafların sözleşmeleri ile uygulama alanı tanıma zorunluluğu doğmuştur.

---

⁴ Arkan, s. 16.

⁵ Arkan,, s. 30.

⁶ <http://www.iccwbo.org/id93/index.html>,

2. INCOTERMS KAVRAMI ve İHTİYACI

Sıklıkla, bir sözleşmenin tarafları, farklı ülkelerdeki ticari uygulamaları bilmezler veya bilseler dahi yanlış anlaşılabilir sıklıkla doğar. Bu yanlış anlamalar, anlaşmazlıklar ve davalar, uluslararası ticareti sekteye uğrattığı gibi taraflar açısından zaman ve paraya mal olur. Bu sorunları çözmek için, Uluslararası Ticaret Odası ilk kez 1936 Ticaretin yorumlanması için bir dizi uluslararası kural terimler çıkartmıştır. Bu kurallar "Incoterms 1936" olarak belirtilmiştir. Değişiklikler ile birlikte daha sonra 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 ve 2010'da ilaveler yapıldı ve şu anda 2020 yılında kuralları güncel uluslararası ticaret uygulamalarına yön vermektedir.

Incoterms kavramı "International Commercial Terms" (Uluslararası Ticari Terimler) sözcüklerinin kısaltılması ile oluşturulmuştur ve Milletlerarası Ticaret Odası tarafından bir araya getirilen ve yeknesak yorumu oluşturulan milletlerarası ticarete en çok başvuru evrensel ticari terimler olarak tanımlanmaktadır.⁷ Sözleşmelerde Incoterms'e dahil terimlerin kullanılması ile birlikte taraflar, hak ve yükümlülüklerini, mal taşınmasında hasarın geçişi hükümlerini ve sözleşmenin belli kısımlarını öngörülebilir ve açık şekilde belirleyebilmektedir.⁸ Milletlerarası ticari sözleşmelerde yer verilen terimlerin her devlette farklı şekilde yorumu belirli sakıncalara neden olduğundan, bunların önlenmesi ve standart kurallar getirilmesi amacıyla Milletlerarası Ticaret Odası tarafından ihdas edilen Incoterms kurallarının kullanılmasındaki en büyük avantaj milletlerarası ticarete istikrarın sağlanması olarak görülmektedir.⁹ Incoterms kapsamında birçok teslim şekli kabul edilmiş ve bu teslim şekillerinin İngilizce adlarının baş harflerinin sıralanarak kısaltılması ile üç harften oluşan terimler belirlenmiştir. Bu şekilde milletlerarası ticarete ilişkin bir sözleşmede bu terimlerin kullanılması ile sözleşmeye dair birçok husus düzenlenmiş olmaktadır.

3. INCOTERMS KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Incoterms'in ortaya çıkışı Milletlerarası Hukuk Derneği'nin (International Law Assosation) kapsam dâhilindeki terimlerden olan CIF teriminin münferiden yer aldığı düzenlemelerine dayanmaktadır. Milletlerarası Hukuk Derneği'nin, hukukun farklı disiplinlerinde uluslararası niteliği bulunan konularda yeknesak kuralların oluşturulması amacıyla kurmuş olduğu komisyonların zamanla Milletlerarası Ticaret Odası ile işbirliği içinde çalışması sağlanmıştır. Milletlerarası Ticaret Odası'nın paralel olarak yürüttüğü çalışmalar kapsamında uluslararası ticarete kullanılan çeşitli terimlerin yeknesak bir yapıya kavuşturulması amacıyla ilk kez 1921'de bir Kongre toplanmış ve "Trade Terms" kitabının hazırlanmasına karar verilmiştir. Bu konuda ilk kitap 1929 yılında yayımlanmış olup, kitapta sadece altı ticari terim (FOB, FSA, FOT/ FOR, Free Delivered, CIF, C&F) bulunmaktadır.¹⁰

Milletlerarası Ticaret Odası, tarafların en yaygın olarak kullandığı ticari terimlerin yorumuna hizmet etmek üzere söz konusu terimlerin yorumunda geçerli olacak bir dizi kuralı 1936 yılında Yeknesak Kurallar haline dönüştürmüş ve "Incoterms 1936" adı altında yayınlamıştır. 1936 yılında düzenlenen Incoterms, gelişen ticari hayatın

⁷ Ercüment Erdem, Milletlerarası Ticaret Hukuku, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2017, sf. 74.

⁸ Ercüment Erdem, "Incoterms 2000," *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 2008 sf. 100.

⁹ Erdem, sf. 80.

¹⁰ Erdem, sf. 81.

gereksinimlerine uyum sağlaması amacıyla birçok kez revizyona uğramıştır. Bu durum Incoterms'in ortaya çıkış şekliyle uyum sergilemektedir.

1936 yılında Milletlerarası Ticaret Odası (ICC), ilk defa Incoterms adı altında uluslararası ticarete kullanılagelen terimleri ve teslim şekillerini, satış sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülüklerini de ayrıntılı olarak içerecek şekilde bir liste hazırlamış ve yayımlamıştır. Bu yayına "INCOTERMS 1936" adı verilmiştir. Incoterms kurallarının yayınlanışının bu uzun serüveninde geniş kabul görebilmesi için birçok ülkeden tacir ve ticaret ilişkileri uzmanlarından danışmanlık alınmış ve milletlerarası ticarete kabul gören, ortak ve yaygın kullanılan kurallar listelenerek kitaba alınmaya çalışılmıştır. 1936 yılında ilk olarak Incoterms adı altında yayınlanan bu kuralların, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından değişen ekonomik ilişkiler ve ticari teslim usullerine uygun olarak güncellenmesi ihtiyacı doğmuştur. Söz konusu değişikliğin gerçekleştirilmesi için 1953 yılında Viyana'da on yedi ülkeden gelen temsilcilerin katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantının akabinde "INCOTERMS 1936" kuralları, güncellenmiş ve genişletilmiş hali ile "INCOTERMS 1953" kuralları olarak yayınlanmıştır. "INCOTERMS 1953" ile on sekiz devlette uygulanmakta olan on ayrı teslim türü kabul edilmiştir.¹¹

Ticari uygulamaların ortaya çıkardığı kuralların, yeni ticari uygulamalara uyarlanması gerekliliği doğmuştur. Böylece 1967, 1976, 1980, 1990 yıllarında gerçekleştirilen revizyonlardan sonra 2000 yılında yapılan değişiklik ile büyük değişikliğe uğramış ardından 2010 ve 2020 değişiklikleri ile son halini almıştır.

Sigorta hükümlerine ilişkin olarak ise INCOTERMS 2010 kuralları da dahil olmak üzere bugüne dek yayımlanan Incoterms açısından, yalnızca CIF ve CIP terimlerinde ve sadece satıcılar için sigorta yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Diğer Incoterms terimleri için böyle bir zorunluluk olmamakla birlikte ihtiyaç duyulan hallerde satış sözleşmesinde ayrıca sigorta hükümlerine yer verilmektedir.¹²

4. UYGULAMA ALANI VE ÇEŞİTLER

Incoterms'in uygulanması, tarafların aralarındaki sözleşmeye Incoterms'in uygulanması yönünde iradelerinin bulunması ve bunun sözleşmede belirtilmiş olması ile halinde mümkün olacaktır. Incoterms düzenlemelerinin amacının, tacirler arasından gerçekleştirilen mal satımı sözleşmeleri kapsamında, alıcı ve satıcı tarafların hak ve yükümlülüklerinin ve sigorta ve hasarın geçişi gibi katlanılacak sorumlulukların paylaşılması gibi hususlar hakkında yeknesak kurallar bütünü getirmek olduğu söylenebilir.

A. Konu Bakımından Uygulama

Incoterms hükümleri yalnızca mal satım sözleşmelerine uygulanabilir. Satım sözleşmesi dışındaki sözleşme tiplerinde Incoterms kurallarının uygulanması mümkün değildir. Incoterms kuralları yalnızca taşınabilir, somut, teslim edilmeye uygun ve somut malları konu alan satım sözleşmelerinde kullanılabilir niteliktedir. Fikri mülkiyet ya da hizmet satımına ilişkin sözleşmelerde Incoterms ticari terimlerinin kullanılması imkânı yoktur.

---

¹¹ Salim Serdar Yağcı, Milletlerarası Ticaret Hukukunda Incoterms Kurallarının Yeri – Bu Kuralların Sözleşmenin İfa Yeri Kapsamında Dikkate Alınıp Alınamayacağı Sorunu, 2019 sf, 21.

¹² Erdem, Incoterms, sf. 193.

Incoterms kuralları mülkiyetin devri, mücbir sebep, sözleşmenin ihlali ve sorumluluktan kurtulma hallerini düzenlemezen; yalnızca malın hasar ve masraflarının alıcıya geçiş zamanını ve malların teslim şekline ilişkin hususları düzenlemektedir. Incoterms kurallarından sözleşmenin ihtilaf çıkabilecek tüm yönlerinin düzenlenmesi beklenemez; bir sözleşmede Incoterms kurallarına atıf yapıldığında kullanılan ticari terimin türüne göre hasarın geçişi, teslim anı gibi unsurların yanında sigorta ve taşıma maliyetleri gibi unsurlar düzenlense de, bunlar dışında kalan hususlar açısından sözleşmede bir hüküm bulunup bulunmadığına, taraflar herhangi bir anlaşmaya varmamışsa CISG gibi uyuşmazlığa uygulanabilecek uluslararası sözleşmelere ve kanunlar ihtilafı kuralları uyarınca uygulanacak maddi hukuk bulunmak suretiyle uygulanacak hukuka göre uyuşmazlıklar çözümlenecektir.¹³

B. Kişi Bakımından Uygulama

Incoterms'in uygulama alanının kişi bakımından sınırları açısından, bu terimler sözleşmenin taraflarının tüzel kişi veya gerçek kişi, özel hukuk veya kamu hukuku kişisi olduğuna bakılmaksızın yalnızca alıcı ve satıcı arasındaki sözleşmesel ilişkide uygulanır. Bu açıdan ticari sözleşmeye konu malları taşıyan ile satıcı ve sigortacı ile sigorta ettiren arasında kurulan ilişki Incoterms kapsamında görülmemektedir.¹⁴ Ayrıca somut olmayan, teslim edilemeyecek malları ile, hizmet sözleşmelerine ve fikri mülkiyeti konu alan sözleşmelerine de INCOTERMS terimlerinin uygulanması mümkün değildir.

C. Ülke İçi Uygulama

Ülkesel anlamda uygulanması açısından ise her ne kadar milletlerarası ticari sözleşmelerde uygulanmasına dair yaygın bir kanı bulunsa da, Incoterms 2000 ile birlikte ve AB'nin ve ABD'nin iç hukukta da bu kuralları uygulamadaki istekli tutumları dolayısıyla Incoterms kurallarının ulusal yani iç ticarete de kullanılma sıklığı artmıştır. Bunun yanında INCOTERMS 2010 kuralları ile birlikte, Incoterms tanımlanırken "milletlerarası" sözcüğü kullanılmamış, tüm satım sözleşmelerini kapsayacak şekilde bir tanım tercih edilmiştir. İlk kez söz konusu ticari terimlerin hem ülke içi hem de ülke dışı satım ilişkilerinde kullanılabileceği belirtilmiştir.¹⁵

D. Zaman Bakımından Uygulama

Zaman bakımından ise INCOTERMS kurallarının uygulanmasında herhangi bir kısıtlama yoktur. Bu kurallar sözleşme özgürlüğü çerçevesinde tarafların diledikleri şekilde uygulanabilen kurallardır. Bu kurallara taraflar ekleme yapabilecekleri gibi değişiklikler yapmakta da özgürdürler. Zaman bakımından uygulanmasında taraflar INCOTERMS terimlerini istedikleri versiyonuna atıf yaparak uygulama alanı bulmasını sağlayabilirler. Örneğin taraflar 2020 senesinde dahi INCOTERMS 1936 versiyonuna atıf yaparak bu versiyonun sözleşmelerine uygulanmasını sağlayabilirler. Ancak şunu belirtmekte yarar vardır ki taraflar eğer herhangi bir seçim yapmamışsa bu durumda INCOTERMS terimlerinin en son versiyonu olan 2020 versiyonu uygulama alanı bulacaktır.

---

¹³ Yağcı, sf 17.

¹⁴ Işınsoy Hamşioğlu, " Incoterms 2010 Kuralları Çerçevesinde Cif (Sif) Satışta Tarafların Yükümlülükleri," 2012, pp. 24-24).

¹⁵ ICC, Incoterms® 2010, sf. 11.

5. INCOTERMS TERİMLERİ

Yukarıda ifade edildiği üzere INCOTERS taşımacılık açısından riskin geçişi, sigorta, hasarın geçişi, gümrük masrafları gibi bir çok konuda düzenleme getirmekte ve bu düzenlemeler uluslararası ticarete sıkça kullanılmakta ve herkes için aynı anlama gelmektedir. Ancak yukarıda açıklandığı üzere uluslararası ticaretin doğası gereği farklı anlayışlar ve kültürler mevcuttur. INCOTERM'in yukarıda sayılan terimler için de yeknesak anlamlar getirme zorunluluğu bulunmaktadır. INCOTERMS uluslararası ticarete en çok kullanılan terimler bakımından da bir yeknesaklık getirmeyi başarmıştır. Şimdi bu terimlerin herkes için ne anlama gelmesi gerektiği incelenecektir.

a. Yükleten Kavramı

Yükleten Kavramı Malları taşıyıcıya teslim eden kişi ve taşıyıcı ile taşıma sözleşmesini akdeden kişi her zaman aynı şahıs olmayabilir. Incoterms'de aynı şahıslar olmasa dahi, yükleten kavramı ile hem malları taşıyıcıya teslim eden kişi hem de taşıyıcı ile taşıma sözleşmesini akdeden kişi belirtilmektedir.¹⁶ Bu bakımdan Incoterms Türk hukuku ile benzer düzenlemeye sahiptir. Hukukumuzda da yükleten, mevcut bir navlun sözleşmesine dayanarak yükü taşıyana ya da yetkili bir temsilcisine veya doğrudan doğruya gemiye teslim eden kimsedir. Yani yükleten bizzat taşıtan olabileceği gibi malları sadece teslim eden kişi de olabilecektir.

b. Teslim Kavramı

Incoterms, teslim kavramını iki farklı anlamda kullanmaktadır. Birinci anlamı ile terimlerin A4 hükümlerinde düzenlenmiş olan, malların satıcı tarafından alıcıya teslimini karşılamaktadır. İkinci anlamında ise, B4 maddesinde düzenlenen alıcının malları satıcıdan teslim alma borcuna karşılık gelmektedir. Yani teslim kavramı hem satıcının malları teslim yükümlülüğünü hem de alıcının malları teslim alma yükümlülüğünü belirtmek üzere kullanılmıştır.¹⁷

Teslim kavramı bilindiği gibi taşıma türlerinde çok önemli bir kavramdır. Teslimin nerde yapılacağı, hasarın ne zaman geçeceği açısından da oldukça önemlidir. Teslim kavramı açısından önemli olan teslim yeri ve teslim zamanı kavramlarının da açıkça ortaya koyulması gerekliliğidir. Taşıma türlerine göre farklılık gösteren teslim yeri uluslararası ticareten ortaya çıkan uyuşmazlıklarda en çok tartışılacak kavramlardan biridir. Bu kavramın yanlış anlaşılması halinde uluslararası ticarete pek çok uyuşmazlık çıkabilir. Bu açıdan ICC'nin yayımlamış olduğu INCOTERMS terimlerinin getirmiş olduğu yeknesaklık, bu uyuşmazlıkların ortaya çıkmasını engelleyebilir.

c. Harçlar Kavramı

Bir uluslararası satım sözleşmesi kapsamında tarafların yükümlülükleri arasında gümrükleme ile ilgili harçlar bulunduğu gibi gümrükleme ile ilgisi olmayan harçlar da bulunmaktadır. INCOTERMS harç kavramı ile ithalatın ve ihracatın olağan sonucu olup, ithalat yönetmelikleri uyarınca ödenecek harçları ifade etmektedir. Yani ithalat yönetmelikleri ile ilgisi olmayan harçlar kavramının kapsamı dışında bırakılmıştır.¹⁸

---

¹⁶ Sevinç, sf.29.

¹⁷ Sevinç, sf.29.

¹⁸ Sevinç, sf.10.

d. Limanlar, Yerler, Noktalar, Mahaller Kavramları

Incoterms, deniz taşımacılığında kullanılan terimlerde “yükleme limanı” ve “varış limanı” gibi ifadelere yer vermiştir. Deniz taşımalarına münhasır olmayıp her tür taşımada kullanılabilecek terimlerde ise, “yer” ifadesi tercih edilmiştir. Bazı hallerde yer ifadesinin noktasal olarak belirtilmesi gerekir. Örneğin, FCA teriminin kullanıldığı satışlarda satıcı ihraca ilişkin gümrük işlemlerini yerine getirip, malları belirlenen yerde alıcının belirlediği taşıyıcı ya da yine onun belirlediği bir başka şahsa teslim ederek yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. İşte bu durumda teslim yerinin birden fazla olabilmesi ihtimalinde, teslim noktası tespit edilmesi gerekir.¹⁹

Genel itibari ile INCOTERMS terimlerinden sonra kullanılan yer ifadesi taşıma sorumluluğunun geçtiği yeri ifade etmektedir. Örneğin FOB Antalya şeklinde söylenen bir taşıma sözleşmesinde satıcının sorumluluğunun Antalya Limanında malların gemiye yüklenmesi ile biteceğini söylemek mümkündür.

e. Kontrol Ve Muayene Kavramları

Kontrol ve muayene eş anlamlı kelimeler olmasına rağmen, Incoterms bu iki kavramı farklı anlamlarda kullanmayı tercih etmiştir. “Kontrol” kavramı A4 hükmünde düzenlenen teslim borcu için kullanılmıştır. “Muayene” kavramı ise yükleme öncesi özel muayenenin yapıldığı, yani alıcı veya ithalat ya da ihracat ülkesi yetkililerinin malların yüklenmelerinden önce sözleşmesel ve resmi koşullara uygunluğundan emin olmak istedikleri hâller için kullanılmıştır.²⁰

INCOTERMS ÇEŞİTLERİ GENEL ÖZELLİKLER

E Grubu

Bu gruptaki INCOTERMSler yalnızca 1 tanedir. EXW kısaltması ile yazılan teslim şekli Ex-Work şeklinde ifade edilmektedir. Satıcıya en fazla sorumluluğun yüklendiği teslim şeklidir. Bu teslim şeklinde satıcı, kendi üretim yerinin hemen dışında alıcıya malı teslim etmekte ve sorumluluktan kurtulmaktadır. Bu teslim şeklinde satıcı hiçbir sigorta, taşıma yükümlülüğü veya riske katlanmak durumunda değildir. Satıcının en çok korunduğu teslim şeklidir.

F Grubu

Bu gruptaki terimler, satıcının malları alıcı tarafından belirlenecek bir taşıyıcıya teslim etmesini gerektirmektedir. F grubu terimler FCA, FAS ve FOB terimleridir. F grubu terimlerden sadece FCA terimi her türlü taşımanın tercih edildiği satım sözleşmelerinde kullanılabilirken, diğerlerinin (FAS ve FOB) sadece deniz yoluyla taşımanın tercih edildiği satım sözleşmelerinde kullanılabilmeleri mümkündür.²¹

C Grubu

Bu grupta toplam 4 adet taşıma türü bulunmaktadır. Bunlar CIF, CIP, CFR ve CPT vardır. Bu grupta satıcı malların taşınması için bir taşıma sözleşmesi yapmakla yükümlü olup, malların uğrayacağı hasar riskini ise üzerine almamaktadır. C grubu terimler CFR, CIF, CPT ve CIP terimlerinden oluşmaktadır. C grubu terimlerin diğer terimlerden

¹⁹ Sevinç, sf. 33, Incoterms 2000, s.11.

²⁰ Sevinç, sf. 33, Incoterms 2000, sf. 11.

²¹ Sevinç, sf. 35, Incoterms 2000, sf. 33 vd.

ayrıldığı yönü satıcının taşıma sözleşmesi yapmak ve masrafları karşılamakla yükümlü olduğu noktanın tespiti ve hasarın paylaşımı hususlarını iki kritik nokta olarak içermeleridir. Bu gruptaki terimler de, yüklemede satışlar için kullanılmaktadır. Teslim borcu asıl yolculuktan önce ifa edilmektedir. C grubu terimlerde alıcı, tanıdığı kişi olan satıcıya güvenmek ve taşıyanını kendisinin seçmediği bir yolculuğun riskini üstlenmek zorunda kalmaktadır. C Grubunda bulunan CIF ve CIP terimlerinde, satıcı masrafı kendisine ait olmak üzere malların sigortasını da yaptırmak zorundadır. C grubu terimlerde, CFR ve CIF sadece deniz taşımacılığına özgü terimler olmakla beraber CPT ve CIP her türlü taşımacılıkta kullanılabilir.²²

D Grubu

Bu grupta satıcı malların taşınması yükümlülüğünü ve malların uğraması muhtemel hasar riskini üzerine almaktadır. Satıcı, malların sınır ülkesinde ya da ithal ülkesi içinde herhangi bir noktaya ulaştırılmasından sorumlu olduğu için D grubu terimlerin tümü "boşaltmada satış" şeklinde gerçekleşmektedirler. D Grubu terimler DAF, DES, DDU, DEQ ve DDP terimlerinden ibarettir. DES ve DEQ terimleri sadece deniz taşımacılığında kullanılabilirken diğer terimlerin her türlü taşımacılıkta kullanılması mümkündür.

TAŞIMA TÜRLERİNİN SINIFLANDIRILMASI VE DETAYLI İNCELENMESİ

INCOTERMS taşıma türleri ana hatları ile harflere göre sıralanmıştır. E grubu satıcının sorumluluğunun en aza indirildiği taşıma türünü ifade ederken; D grubu ise satıcının sorumluluğunun en fazla olduğu taşıma türüdür. Bazı taşıma türleri ise niteliği itibari ile sadece deniz taşımacılığında kullanılabilir. Bu sebeple bu noktada teslim şekillerinin tüm taşıma yöntemlerine uygun olan INCOTERMS'ler ve yalnızca deniz taşımacılığına uygun olan INCOTERMSler olarak ikiye ayrılması imkanı vardır.

Esasen bu ayırım INCOTERMS 2010 ile gelmiş bir ayırımdır. 2000 yılında kullanılan harflere göre ayırımın üstüne bir de taşıma türlerine göre yapılan ayırım getirilmiştir.

2010 Değişikliğinden Sonra tüm taşıma türlerini kapsayan Uygulamalar şu şekilde sayılabilir: EXW - İşyerinde Teslim, FCA – Taşıyıcıya Masrafsız Teslim, CPT – Taşıma Ödenmiş Olarak Teslim, CIP – Taşıma ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim, DAT – Terminalde Teslim, DAP – Belirlenen Yerde Teslim, DDP – Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim.

Deniz ve İç su Taşımalarını Kapsayan Uygulamalar ise şu şekilde sıralanabilir: FAS – Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim, FOB – Gemide Masrafsız Teslim, CFR – Masraflar ve Navlun Ödenmiş Olarak Teslim, CIF – Masraflar, Sigorta ve Navlun Ödenmiş Olarak Teslim.

Şimdi tüm bu teslim şekilleri hakkında detaylı inceleme yapılacaktır.

Ayrıca aşağıda açıklanan taşıma türlerini gösteren ve anlaşılmasına katkı sağlayacağını düşündüğümüz bir tablo da paylaşılacaktır.

i. EXW – Ex-Work

"Ex Works", satıcının malları işletmesinde veya belirlenen diğer bir yerde (fabrika, depo vb.) teslim etmesidir. Bu teslim şekli, mal ihraç gümrüğünden geçirilmeden ve taşıyıcı araca yüklenmeden alıcı emrine hazır tutularak teslim anlamına gelir.

---

²² Sevinç, sf. 36, Incoterms 2000, sf. 57 vd.

Risk ve Masraflar: Malların satıcının işletmesinde alıcı tarafından teslim alınmasından itibaren oluşacak her türlü risk ve masraf alıcıya aittir. Sigorta yaptırılması kararlaştırılırsa sigorta alıcı tarafından yaptırılır.

ii. FCA – Free Carrier

“FCA”, satıcının malları gümrük işlemlerini tamamlayarak ihraç gümrüğünden geçirip, alıcı tarafından belirlenen taşıyıcıya, belirlenen yerde teslim etmesi anlamına gelir.

Risk ve Masraflar: Malların alıcının ülkesine nakliyesi için belirlenmiş araca kadar taşınmasına ait ön taşıma giderleri satıcıya aittir. Ön taşıma süresince mala ilişkin risk de satıcının sorumluluğundadır. Malların ilgili taşıyıcıya teslim edilmesinden itibaren oluşacak her türlü risk ve masraf alıcıya aittir. Sigorta yaptırılması kararlaştırılırsa sigorta alıcı tarafından yaptırılır.

iii. FAS – Free Alongside Ship

“FAS”, belirlenen yükleme limanında, satıcının malları gemi doğrultusuna yerleştirmesi ile teslim etmesi anlamına gelir. Malların satıcı tarafından gümrüklenmesini gerektirir.

Risk ve Masraflar: Malların belirlenen limanda geminin yanına taşınmasına kadar ön taşıma giderleri satıcıya aittir. Ön taşıma süresince mala ilişkin risk de satıcının sorumluluğundadır. Malların ilgili limanda geminin yanına yerleştirmesinden itibaren oluşacak her türlü risk ve masraf alıcıya aittir. Sigorta alıcı tarafından yaptırılır.

iv. FOB – Free on Board

“FOB”, belirlenen yükleme limanında, satıcının malları belirlenen Yükleme limanında, alıcı tarafından seçilen gemide veya bu şekilde teslim edilen malları temin ederek teslim etmesi anlamına gelir. Malın ihracına ilişkin gümrük işlemlerinin yapılması ve vergilerin ödenmesi sorumluluğu satıcıya aittir.

Risk ve Masraflar: Malların belirlenen limanda alıcı tarafından seçilen gemiye teslimine kadar oluşacak ön taşıma masrafları satıcıya aittir. Malların gemiye yüklenmesine kadar olan riskler de satıcıya aittir. Daha sonra doğacak her türlü risk ve masraf alıcıya ait olacaktır.

v. CFR – Cost and Freight

Satıcının malları gemide teslim etmesini veya zaten bu şekilde teslim edilmiş malları tedarik etmesini ifade eder.

Risk ve Masraflar: Mallara ilişkin hasar ve masraflar, mallar gemide bulunduğu anda alıcıya geçer. Satıcı, malların belirlenen varna limanına getirilmesi için taşıma sözleşmesi yapmalı ve masraflar ile navlunu ödemelidir. Satıcının sigorta yaptırma zorunluluğu yoktur. Ancak alıcıya sigorta yaptırabilmesi için masrafları alıcıya ait olmak üzere gerekli bilgileri alıcıya sağlamalıdır.

vi. CIF – Cost Insurance Freight

“CIF” teslim şekli CFR teslim şekli ile aynı özellikleri taşımakta olup aradaki tek fark mala ilişkin sigortanın da satıcı tarafından yaptırılmasıdır.

vii. CPT – Carriage Paid To

"CPT", teslim şekli CFR teslim şekli ile aynı özellikleri taşımaktadır. Aralarındaki tek fark, CPT nin tüm teslim şekillerinde kullanılabilir olmasıdır. Malların belirlenen nakliye aracına tesliminden itibaren oluşacak risk alıcının sorumluluğundadır. Satıcının mala ilişkin sorumluluğu ön taşıma için geçerli olup, sigorta alıcı tarafından yaptırılır.

viii. CIP – Carriage and Insurance Paid To

"CIP", teslim şekli CIF teslim şekli ile aynı özellikleri taşımaktadır. Aralarındaki tek fark, CIP' nin tüm teslim şekillerinde kullanılabilir olmasıdır. Malın sigortası satıcı tarafından yapılmakla beraber malların belirlenen nakil aracına teslim edilmesinden itibaren oluşacak risk alıcının sorumluluğundadır.

ix. DAT – Delivered at Terminal

“Terminalde Teslim” kuralı, satıcının malları belirlenen varma yerinde veya limanında belirlenen terminalde gelen taşıma aracından boşaltılmış bir şekilde alıcının tasarrufuna bırakmakla malları teslim ettiğini ifade eder.

Risk ve Masraflar: Malın alım satım sözleşmesinde belirlenen sınırdaki yer veya noktaya getirilerek alıcının emrine hazır tutulmasına kadar oluşacak her türlü risk ve masraf satıcının yükümlülüğündedir. Ancak mallar buraya ulaştıktan sonra ithalatta doğacak vergiler ve taşıma dahil diğer masraflar alıcının sorumluluğundadır. Satıcının sigorta sorumluluğu bulunmamakla beraber sigortayı satıcının yapması beklenir.

x. DAP – Delivered at Place

“Belirlenen Yerde Teslim” kuralı, satıcının malları belirlenen varma yerinde gelen taşıma aracından boşaltmadan alıcının tasarrufuna bırakmakla teslim ettiğini ifade eder.

Risk ve Masraflar: Malın alım satım sözleşmesinde belirlenen varma noktasına getirilerek alıcının emrine hazır tutulmasına kadar oluşacak her türlü risk ve masraf satıcının yükümlülüğündedir. Ancak mallar buraya ulaştıktan sonra ithalatta doğacak vergiler ve taşıma dahil diğer masraflar alıcının sorumluluğundadır. Satıcının sorumluluğu bulunmamakla beraber sigortayı satıcının yapması beklenir.

xi. DDP – Delivered Duty Paid

“DDP” teslim şekli “DAP” ile aynı özellikleri taşımakta olup, aralarındaki fark “DDP” teslim şeklinde ithalat sırasında oluşan vergilerin de satıcı tarafından ödenmesidir. Bu teslim şeklinde Satıcı tüm taşıma masraflarına katlanmakta ve riski üzerine almaktadır. Alıcıya teslim edilinceye kadar tüm risk satıcıdadır.

Risk ve Masraflar: Satıcı, malların alıcının ülkesinde belirlenen teslim noktasına getirilmesine kadar doğacak tüm risk ve masraflardan gümrük vergileri dahil sorumludur. Satıcının sigortaya ilişkin yükümlülüğü bulunmamakla beraber malın

teslimine kadar tüm riski taşıdığından sigortanın satıcı tarafından yaptırılması beklenir ancak sigorta yaptırma zorunluluğu bulunmamaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak, INCOTERMS teslim teşkilleri ICC tarafından yayımlanan ve neredeyse her 10 yıl gözden geçirilerek, yeni ihtiyaç ve gereksinimler doğrultusunda tekrardan kullanıma sunulan bir enstrümandır. INCOTERMS teslim şekillerinin herhangi bir bağlayıcılığı olmamasına rağmen uluslararası ticarete sıkça kullanılması akademik anlamda bu terimlerin en ilgi çekici yanını oluşturmaktadır. Sıklıkla, bir sözleşmenin tarafları, farklı ülkelerdeki ticari uygulamaları bilmezler veya bilseler dahi yanlış anlaşılabilir sıklıkla doğmaktadır. Bu, yanlış anlamalar, anlaşmazlıklar ve davalar, uluslararası ticareti sekteye uğrattığı gibi taraflar açısından zaman ve paraya mal olmaktadır. Bu sorunları çözmek için, Uluslararası Ticaret Odası ilk kez 1936 Ticaretin yorumlanması için bir dizi uluslararası kural terimler çıkartmıştır. Bu kurallar "Incoterms 1936" olarak belirtilmiştir. Değişiklikler ile birlikte daha sonra 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 ve 2010'da ilaveler yapılmış ve şu anda 2020 yılında kuralları güncel uluslararası ticaret uygulamalarına yön vermektedir.

INCOTERMS teslim şekilleri ile uluslararası ticarete ortaya çıkabilecek birçok soru çözüm bulabilmektedir. INCOTERMS içerisinde kullanılan terimlerin dünyada herkes için aynı anlama gelmesi ise ICC'nin bir başarısıdır. Tarafların uzun süren pazarlıklar sonucunda ancak anlaşabilecekleri birçok konuda kısa ve öz çözümler üretilmekte ve birçok uyuşmazlığın önüne geçebilmektedir. Taşıma riski, sigorta, gümrük vergileri, ithalat vergileri, gümrük işlemleri, riskin geçişi, navlun ücretleri gibi pek çok konuda taraflar arasında başkaca bir şey söylenmesine gerek kalmaksızın sorulara cevap verme niteliğinde olan INCOTERMS, 2020 yılında çıkan en son versiyonu ile de bu yöndeki ihtiyaca cevap vermeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2018.

Erdem, Encüment. "Incoterms 2000." *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 2008.

Hamşioğlu, Işinsu. " Incoterms 2010 Kuralları Çerçevesinde Cif (Sif) Satışta Tarafların Yükümlülükleri," 2012, 24–24.

Şanlı Cemal. *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması Ve uyuşmazlıkların çözüm Yolları*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2005.

YAĞCI, Salim Serdar. *Milletlerarası Ticaret Hukukunda Incoterms Kurallarının Yeri – Bu Kuralların Sözleşmenin İfa Yeri Kapsamında Dikkate Alınıp Alınamayacağı Sorunu*, 2019.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.iccwbo.org/id93/index.html>